

Nelíbí se mi naše výroky o stejnopohlavních párech

14.8.2023 - | Ministerstvo zemědělství ČR

Exšéf lidoveckých poslanců Marek Výborný se už přes měsíc sžívá s rolí ministra zemědělství.

Na rozdíl od svého předchůdce Zdeňka Nekuly si uvědomuje, že s vysokými cenami potravin toho moc nesvede. Pokud by se ale situace výrazně zhoršila, dovede si u obchodníků, potravinářů a zemědělců představit kontroly marží, které se v předešlých měsících týkaly provozovatelů čerpacích stanic.

Když jste nastupovali do vlády, voliči očekávali, že bude rychle běžet digitalizace, bude štihlejší stát, lepší podpora rodin, podnikatelů a živnostníků. Kde to všechno je?

Mnohé z toho je obsaženo v krocích, které naše vláda a ministerstva dělají. Zmínila jste digitalizaci. Je trochu paradox, že možná nejdále je v ní v tuto chvíli ministerstvo práce a sociálních věcí, které velmi úspěšně převádí řadu sociálních dávek na elektronický systém. V rámci ministerstva zemědělství se v tom od letošního roku snažíme také viditelně sekundovat.

Zatím to běží do jisté míry jako pilotáž, ale myslím, že to musíme velmi rychle zavést do praxe. Mám na mysli satelitní snímkování pozemků tak, aby zemědělci nebyli zbytečně otravováni kontrolami. Satelitem jsme dnes už schopni přes Státní zemědělský intervenční fond přesně rozpoznat, zda konkrétní farmář splnil podmínky dotace a na pozemku je vysazeno či vyseto to nebo ono a do jaké míry tam jsou dodrženy všechny další podmínky dotačního titulu. Tím pádem se škrtnou kontrolor, který by tam musel fyzicky jít.

Na těchto příkladech ukazuju, že to není tak, že bychom se nikam neposunuli. Určitě ano. Na druhou stranu rozumím veřejnosti, která je do jisté míry kritická. Musíme si ale uvědomit, že programové prohlášení vlády a koaliční smlouva se podepisovaly za úplně jiné situace, než v jaké jsme v roce 2023. S válkou a související energetickou krizí jsme nikdo nepočítali. Proto nejsme schopni některé ambiciózní plány naplnit.

Argumentujete válkou, ale není to trochu výmluva? Samozřejmě tu vyvstala potřeba pomoci slabším, ale opatření, která vláda dělala, nebyla adresná, což by člověk od středopravicové vlády očekával.

Nemyslím si, že by to byla výmluva. Nemyslím si, že reformy, se kterými vláda postupně přichází, jsou malé. Penzijní reformu tu nedokázal za třicet let připravit nikdo. Pokud se ji podaří dotáhnout, věřím, že zajistí důstojné důchody i pro generace třicátníků a čtyřicátníků. Takže si nemyslím, že vždy řešíme úplně malé věci. Do určité míry ale platí, že razantní kroky, které od nás byly očekávány, ovlivnila například inflace. Když jsme podepisovali programové prohlášení vlády, předpokládali jsme, že inflace může oscilovat kolem čtyř procent. Ale že bude sedmnáct procent? To netušil nikdo.

Mluvil jste o tom, že digitalizaci v tuto chvíli provádí ministerstvo zemědělství nebo ministerstvo práce. Víme, že se na ni chystá také rezort zdravotnictví. Nemá se tím ale zabývat úplně jiný úřad? Nevyplyvá spousta problémů ministerstev z toho, že tu digitalizace na centrální úrovni po tolika letech stále pořádne nefunguje?

Se zodpovědností za rezort zemědělství chci raději některé kroky připravit sám než čekat, kdo s

něčím přijde. Byl schválen zákon, podle kterého vzniká Digitální informační agentura, která spadá do gesce pana vicepremiéra (Ivana) Bartoše. Budu jen rád, když se bude dařit dávat agendy dohromady, ale teď jsem připraven velmi intenzivně podporovat digitalizaci, která vzniká přímo na půdě ministerstva zemědělství.

TICHÁ DEBATA O TICHÉM VÍNĚ

Nyní se v rámci vašeho rezortu diskutuje zdanění tichého vína. Kritici upozorňovali na složitost celních pravidel, která případné uvalení spotřební daně provázejí. Není právě toto ukázkou zastaralé byrokracie? Kdyby byla celní agenda digitalizovaná, celní proces bude jednodušší. Pak by se nemusely řešit obavy vinařů ze znásobení složité administrativy.

Z tichého vína a spotřební daně se stal do určité míry symbol. Já to chápu, ale nebavíme se tu o nástroji, který by dokázal dramatickým způsobem ovlivnit veřejné finance.

Pro mě tu pořád zůstávají dva důležité relevantní argumenty, proč jsem i já byl proti uvalení spotřební daně. Žádná vinařská země Evropské unie, která je producentem vína, tuto daň nemá. Výjimkou je Francie, kde ale daň dělá jen asi šest nebo osm centů, což je marginální registrační poplatky. Chceme naše vinaře zatížit něčím, co nemají v Rakousku, Německu, na Slovensku nebo Itálii?

Na to mnozí odpovědí, že spotřební daní fakticky nezatížíte vinaře, ale spotřebitele. To je do určité míry pravda. Taky bych neviděl problém v tom, že si za sedmičku tichého vína u nás spotřebitel připlatí dvanáct korun. Tak by to vycházelo, kdybychom přistoupili na poloviční sazbu, jak nám to evropská legislativa dovoluje, přičemž plná sazba by se týkala dovozů. I mně vadí, že tu máme sedmdesát pět procent vína z dovozu a že velká část toho jsou patoky, které končí jako krabicová vína na pultech našich obchodů. To se bohužel promítá do podoby parků a laviček v centrech měst.

Závažnější problém je ale administrace daně. Já se velmi intenzivně bavím i s ministerstvem financí a celní správou, zda jsme schopni nalézt nějaký model, který nebude administrativně zatěžovat malé vinaře. Pro ně by zavedení daně znamenalo, že by museli v často malém rodinném sklepe vytvořit daňový sklad, muselo by dojít ke kalibraci sudů, často historických, čekaly by je spojené kontroly celníků a tak dále.

To jsou všechno věci, které jsou pro mě v tuto chvíli argumentem, proč otázka tichého vína nebude součástí pozměňovacích návrhů k ozdravnému balíčku. Jsem připraven se o tom bavit dál od září. Musíme ale najít model, se kterým budou souhlasit vinaři.

Proč zmíněná debata neproběhla už před pár měsíci, když se balíček představoval a návrh na zdanění vína se v něm objevil?

Nějaká debata proběhla, nicméně se ukázalo, že nikdo tehdy nepřišel s modelem, který by popsané problémy řešil. Je to o debatě s celní správou.

Není to ukáзка nesystémové práce vlády? Na stůl se dá návrh, který fakticky není dodělaný. Vláda proto otázku zdanění odloží, ale lidé mají najednou pocit, že tu zůstává nespravedlivá daňová výjimka, se kterou nechcete nic dělat.

Není nespravedlivá.

Já to nehodnotím, jen říkám, že takový pocit panuje ve společnosti.

Pokud to je nespravedlivé, tak se stejná nespravedlnost děje na Slovensku, v Rakousku, v Německu,

v Itálii?

Ministr financí Zbyněk Stanjura hodlá letos na provozních výdajích ušetřit kolem dvaceti miliard, aby splnil předepsaný schodek 295 miliard korun. Vaše ministerstvo má poměrně velký rozpočet, kde v něm budete škrtnat?

To máme, na druhou stranu je náš rozpočet do značné míry vázaný na dotační programy, které už byly vypsané. Teď nemám na mysli jenom otázku národních dotačních titulů, ale především kofinancování v rámci evropských dotací. Panu ministroví financí jsem už za naše ministerstvo předal podklady. Identifikovali jsme některé věci, kde bylo už teď zjevné, že bychom nedokázali finanční prostředky v roce 2023 utratit. Vedle toho řešíme také provozní a personální úspory. K 1. červenci se na ministerstvu zemědělství škrtno 25 míst a já jsem zadal stopku na veškerá výběrová řízení. Týká se to případů, kdy někdo odchází na mateřskou nebo do důchodu.

O jak velké úspoře mluvíme?

Nechci ta čísla komentovat veřejně, je to ještě věcí debaty na úrovni vlády, kterou povedeme nyní v srpnu.

Je to aspoň miliarda?

Omlouvám se, ale nechci být v tomto konkrétní. Samozřejmě to nejsou řádově miliony korun, je to víc.

KDE ŠKRTAT MILIARDY V NÁRODNÍCH DOTACÍCH

V rámci konsolidačního balíčku má ministerstvo zemědělství příští a přespříští rok ušetřit celkem deset miliard korun na národních dotacích. Mohl byste konkrétně popsat, kterých dotací se to dotkne?

Pro ministerstvo zemědělství je klíčové, abychom pokud možno neškrtnali v investičních programech, protože by se to potom negativně promítlo i dál do ekonomiky. Takže jsem pro to, abychom zachovali investiční dotace, které směřují například do vodohospodářské infrastruktury. Nechci zastavovat běžící vodohospodářské stavby, protože i jejich samotná konzervace by podle mě znamenala mrhání státními prostředky.

Prostor k úsporám je naopak u provozních dotací. Nevidím jediný důvod, proč by takové dotace měly jít společností, které za uplynulé období například vykázaly enormní zisk. Pro takové firmy není problém si třeba v případě investic vzít úvěr. Takže právě tady je prostor, kde budeme úspory hledat.

Nemohu být ale konkrétní ohledně velikosti úspor za jednotlivé roky ani ohledně dotačních programů, kterých se to bude týkat.

Proč ne?

Protože jsme se na tom dohodli jako vláda. Dohoda je, že tyto věci budeme komunikovat společně v září.

Co si má veřejnost odnést ze způsobu, jak o úsporných plánech vlády informujete? Říkáte, že budete škrtnat, ale už ne, co přesně. Zanechává to trochu dojem nepřipravenosti nebo chaotické komunikace.

Chápu netrpělivost části veřejnosti, nemůžeme se ale dostat do situace, kdy to bude jeden den tak a druhý onak. Opravdu to chce nějakou dohodu na úrovni vlády jako celku.

Nikdy jste přece na začátku srpna neznali podobu státního rozpočtu na příští rok. Jednání o něm se taky nějak vyvíjí. A když se bavíme o škrtech národních dotací, tak ty s přípravou státního rozpočtu bezprostředně souvisí.

Nyní budete v rámci koalice vyjednávat změny v konsolidačním balíčku. Co byste vy za sebe a ministerstvo zemědělství chtěl změnit?

Nemůžeme si to vzkazovat přes média. Obecně vám ale odpovím: jako ministr zemědělství žádné zásadní požadavky nemám. Jsem příznivec toho, že dohodnuté věci se mají měnit nanejvýš kosmeticky.

Řada ekonomů o vládním balíčku říká, že je nedostatečný a že tu nejspíš budeme potřebovat nějaký konsolidační balíček číslo dvě. Co budete dělat, když se takové upozornění naplní?

Vždycky jste pod tlakem jedné strany, která říká, že příliš šetříte a navržené úspory budou mít negativní sociální dopady. Pak jsou zase tací, kteří tvrdí, že jste málo ambiciózní, že musíte více utahovat opasky a škrtat, škrtat, škrtat. Já myslím, že je správné, když se naše vláda chová zodpovědně a hledá balanc.

Otázka zněla, co budete dělat, když to s konsolidačním balíčkem nevyjde. Máte plán B, který byste mohli vytáhnout z kapsy a představit voličům, kdyby současný balíček nestačil?

V tuto chvíli se plně soustředíme na to, co jsme představili. Jsou to dva důležité kroky. Jeden je i s velkou lidoveckou odpovědností, a to je penzijní reforma. Stejně tak se plně soustředíme na postupnou konsolidaci veřejných financí.

Vy mě tady tlačíte k tomu, abychom měli dohodu, kdyby se stalo něco nepředvídatelného. Politika ale není o kdyby. Odpovědnost politika je za přítomný okamžik a za bezprostřední budoucnost.

JAK NA VYSOKÉ CENY POTRAVIN

Pojďme k vám osobně. S jakou ambicí jste na ministerstvo zemědělství šel? Máte jen dva roky do konce volebního období, což není moc času.

Přijal jsem pozici na prvním místě s odpovědností vůči KDU-ČSL i vůči vládě jako celku. Ministerstvo zemědělství je do určité míry i silovým rezortem.

V čem? To mě trochu zaskočilo.

Máme na starosti potravinovou bezpečnost, což je téma, které je v posledních dvou letech aktuálnější. Druhé téma je otázka vody. Teď sice pár dní prší, ale předtím bylo dva měsíce sucho. Schopnost zajistit vodu nejen pro chod státu, průmyslu, ale i pro domácnosti, pro každou rodinu, to jsou věci, které jsou strategicky důležité. Bavíme se o schopnosti zadržování vody v krajině. Proto říkám, že ministerstvo zemědělství je v tomto smyslu silový rezort.

Jsou to dost atraktivní témata, aby lidovcům zvedla skomírající preference?

Zemědělství není jenom o potravinách, je i o péči o krajinu, je úzce spojeno s venkovem. To vždy bylo bytostně lidovecké téma. Je mou velkou odpovědností jako lidoveckého ministra zemědělství, abychom tyto oblasti uměli komunikovat směrem k členům strany, k našim voličům i lidem, kteří žijí na venkově, ale stejně tak k těm, kteří žijí v Praze. Ti také ocení, že budou mít možnost jet někam na víkend nebo si v centru Prahy koupit nějakou regionální potravinu.

Nepálí voliče víc vysoké ceny potravin? Můžete s tím něco dělat?

Zdůrazňuji – ministr zemědělství není ministrem cenotvorby. Líbivá představa, že si ráno sednu k počítači a určím cenu rohlíku nebo kila hrubé mouky a hovězího masa, je lichá. Takhle to nefunguje. Záleží na nabídce, poptávce a na tom, co jsou lidé ochotni za potraviny zaplatit.

Ministr zemědělství ale může mít k dispozici kontrolní mechanismy. Velmi pečlivě dbáme na kvalitu potravin, máme k tomu Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci. Stejně tak otázka kontrol dovozu na vstupu do České republiky. Pak je tu samozřejmě nějaký neformální vliv, který mohu uplatnit. Zakládám si na schopnosti komunikace, takže se samozřejmě budu bavit třeba se zástupci velkých řetězců.

Jak si to představujete? Jak byste na ně chtěl apelovat?

Je to opravdu o tom apelu. Ale pak jsou další nástroje, které nemá v rukou ministr zemědělství. Ministerstvo financí má specializovaný finanční úřad. Nyní se například jeho úředníci opět vydají kontrolovat marže u pohonných hmot na benzinových pumpách, kde často skokově vzrostly ceny po opětovném zvýšení spotřební daně u nafty.

Pokud bychom něco podobně dramatického zažívali v segmentu potravin, finanční úřad může jít kontrolovat přiměřenost marží. Řekněme si poctivě – na růstu ceny potravin mají podíl úplně všichni. Loňský rok byl unikátní a zemědělci nepopírají, že zaznamenali výrazné zisky. Nelze to ale svádět na jedny, druhé, nebo třetí. Všichni si nějakým způsobem přiřazovali – od zemědělců až po řetězce včetně potravinářů, zpracovatelů a tak dále. Avšak i úroveň marží má být na všech úrovních přiměřená, včetně řetězců. To je to, co po nich budu chtít.

Kontrolu marží tedy vnímáte jako poslední výstrahu?

Hlavně to není nástroj, který bych měl já.

Jistě, ale můžete přijít za ministrem financí a požádat ho o to.

Po opětovném zvýšení spotřební daně na naftu ve výši asi koruna a padesát haléřů na litr nastala v posledním týdnu extrémní situace a ceny vyskočily řádově o několik korun. Toto jsme schopni zkontrolovat.

Kdybychom něco podobného zaznamenali na úrovni jakéhokoli jiného produktu, a to nemusí být jenom ceny potravin, a kdyby to mělo stejně negativní dopad na spotřebitele, je úkolem státu využít všechny nástroje, které má.

JÁDRO LIDOVECKÉ POLITIKY

Už jsme řešili lidovce a jejich potíže udržet si voliče. Jak ale KDU-ČSL prospívá fakt, že si váš předseda Marian Jurečka dal na své sociální síti příspěvek pracující snad se všemi stereotypy, které uráží romskou komunitu? Jak vám to má pomoci?

Nikdo nemůže pana předsedu podezřívát z toho, že nějak cílil na tuto komunitu. Komunikuje s nimi dlouhodobě, mnohokrát je podpořil. Tu fotku považuji za nešťastnou, protože na první vizuální pohled skutečně působila tak, jak říkáte. To nepopírám.

Nicméně když se podíváme na text, který byl takto nevhodně doprovoben, není na něm nic, co by kdokoli rozporoval. Je to součást programového prohlášení vlády a je správně, když budeme upravovat systém sociálních dávek, aby nebyl zneužíván. Oddělme to, prosím.

Také jsem použití té fotografie nepovažoval za rozumné a šťastné. Stalo se. Všichni děláme chyby, já taky. Ale za podstatou toho sdělení si všichni včetně mě a pana předsedy Jurečky stojíme. Nechceme, aby podporu ze strany státu zneužívali ti, kteří jsou schopni se o sebe postarat sami.

Je správné, aby stát vystupoval v roli strašáka a vzkazoval lidem, že budou potrestaní, pokud systém obcházejí?

Vy byste nastavil systém tak štedře, že ho necháme zneužívat i těmi, kteří pracovat mohou, mohou se o sebe postarat?

Poukazujeme na způsob komunikace. Připomíná to slogan: „Kdo nepracuje, ať nejí.“ V podstatě to byla variace těchto slov.

Kdo může pracovat, má pracovat. Kdo nemůže pracovat, má nějaký hendikep, je nemocný, stará se o nemocnou maminku, o toho se má stát umět postarat. To je důležité a takhle máme sociální systém u nás nastavený. Nikdy nebudu podporovat, aby sociální systém byl zneužitelný těmi, kteří se o sebe mohou postarat, ale z nějakých důvodů se jim nechce. Znovu říkám, fotografie skutečně vytvářela velmi výrazný dojem stereotypů a něčeho, co určitě nebylo cílem ani pana ministra, ani KDU-ČSL. Ale to, co bylo vedle ní, je jednoznačně náš cíl.

Někdo může mít pocit, že bychom to neměli řešit, ať si každý s dávkami dělá, co chce. Upozorňuji ale, že pak to stát nikdy nebude schopen ufinancovat.

Tohle není jediný případ, kdy se kroky lidovců dotýkají nějaké menšiny. I vůči stejnopohlavním párům se lidovci vyjadřují způsobem, který je uráží. Připomenu některé výroky: „U nás na jihu.“

To nemusíte říkat, znám je. Byla to vyjádření konkrétních poslanců, stanovisko KDU-ČSL je dlouhodobě jasné, ne nadarmo jsme autory novely, která chce pomoci registrovaným párům v tom, aby práva, která dnes nejsou shodná s manželi, byla narovnána. Vždy jsem to podporoval, já osobně i KDU-ČSL. S kolegou Jirkou Navrátilem jsme návrh připravovali rok.

Nepovažuji za úplně férové, když se debata potom otočí pouze na dvou třech i pro mě velmi netaktních výroch. Chápu a jsem toho názoru, že se mohou někoho dotýkat, vůbec se tomu nedivím. Taky jsem kolegům řekl, že nepovažuji za správné, že tato slova vůbec zazněla. Nikdy bych to neřekl, považuji za chybu, že to na půdě Poslanecké sněmovny vůbec zaznělo.

Ale dovolte mi k tomu říct ještě jednu věc. Je potřeba vidět i vyjádření z druhé strany, protože každý výrok je reakcí na něco. Mě také uráží, když mě někdo na sítích či v médiích označuje za Putina fanouška jenom proto, že jsem toho názoru, že manželství je svazek muže a ženy. Pokud bychom se dokázali na jedné i druhé straně vyvarovat těchto podle mě úplně zbytečných výroků, byli bychom ušetřeni diskuzí v médiích a na sociálních sítích.

Vidíte jako zbytečnou i svou odpověď, kdy jste upíral možnost stejnopohlavním párům uzavírat manželství s tím, že vy také nemůžete hrát za Barcelonu?

Ano, zpětně viděno bych to nepoužil. Byl to zbytečný výrok. Pak jsem vysvětloval, jak jsem to myslel. Výrok vůbec nesměřoval k nějaké urážce nebo k něčemu podobnému. Ale ano, zpětně viděno, i toto osobně považuji za chybu, znovu bych ten výrok nepoužil, protože vím, že byl nepochopen.

Lidovci mají ministerstva, která nejvíce rozdávají peníze – ministerstvo práce a sociálních věcí, životního prostředí nebo i zemědělství. Vaši voliči na to ale neslyší. Dokážete nám vysvětlit, proč tomu tak je?

To samozřejmě nevím. Současně nevím, jestli to je tak, že na to naši voliči neslyší.

Máte velice nízké preference na úrovni dvou procent.

Preference mě určitě netěší, nad tím nehodláme mávnout rukou. Na podzim připravujeme velkou programovou konferenci, budeme se bavit také o našich kořenech, o tom, co je skutečně jádrem lidovecké, křesťanskodemokratické politiky. Ale hlavní jsou volební výsledky. Když se podívám nazpět, nemám pocit, že bychom v posledních dvou letech zaznamenali nějaký propadák, ba naopak. Máme největší poslanecký klub, dokázali jsme obhájit osm postů v Senátu. S tím nikdo nepočítal, ani my sami ne.

Nejsilnější poslanecký klub máte díky tomu, že jste kandidovali v koalici Spolu.

Ano, ale to není něco, co by snad umenšovalo výsledek. Máme 23 lidovců v poslaneckém klubu. I veřejnost dokázala pozitivně ocenit schopnost spolupráce v rámci koalice Spolu. Nakonec se to projevilo i u voleb do Senátu, navíc máme silnou pozici i v komunálních volbách.

Jakkoliv nás netěší aktuální preference, klíčový je až volební výsledek. Máme rezervy, na druhou stranu jsme součástí vlády, která dělá velmi nepopulární kroky. Když budete lidem brát podpory, dotace a podobně, tak vám většinou tleskat nebudou.

Navíc musíme řešit také penzijní systém. Demografická křivka je nezměnitelná. Pokud to nechceme řešit migrací, což asi úplně nechceme, tak to samozřejmě nebudou populární kroky.

Ale lidovecký volič ve finále dokáže – jakkoliv to krátkodobě může působit negativně – ocenit odpovědnost, s jakou politiku děláme.

Nemyslím si, že reformy, se kterými vláda postupně přichází, jsou malé. Penzijní reformu tu nedokázal za třicet let připravit nikdo. Pokud se ji podaří dotáhnout, věřím, že zajistí důstojné důchody i pro generace třicátníků a čtyřicátníků. Vždycky jste pod tlakem jedné strany, která říká, že příliš šetříte a navržené úspory budou mít negativní sociální dopady. Pak jsou zase tací, kteří tvrdí, že jste málo ambiciózní, že musíte více utahovat opasky a škrtat, škrtat, škrtat.

<https://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/ministr/vystoupeni-v-mediich/vyborny-nelibí-se-mi-nase-vyroky-o.html>